

EURÓPA TANÁCS
MINISZTERI BIZOTTSÁG

**R (83) 2 számú Ajánlás
az elmebetegségben szenvedő, kényszergyógykezelt személyek jogi védelméről***

(Elfogadta a Miniszteri Bizottság 1983. február 22-én a miniszteri megbízottak 356. ülésén)

A Miniszteri Bizottság az Európa Tanács Alapszabályának 15/b. cikke alapján,

tekintettel arra, hogy az Európa tanács célja a tagjai közötti nagyobb egység elérése, különösen a közérdekű kérdésekben a jogszabályok harmonizációja útján;

figyelembe véve az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményt és annak az Egyezmény alapján felállított szervek általi alkalmazását;

figyelembe véve az Európa Tanács Tanácskozó Közgyűlésének 818 (1977) számú ajánlását az elmebetegek helyzetéről;

úgy vélvén, hogy az európai szintű közös cselekvés előmozdítja az elmebetegségben szenvedők kívánatos jobb védelmét,

javasolja, hogy a tagállamok kormányai igazítsák jogszabályaikat a jelen ajánláshoz csatolt szabályokhoz és az új jogszabályok megalkotásakor e szabályoknak megfelelő rendelkezéseket fogadjanak el.

Szabályok

1. cikk

1. E szabályok az elmebetegségben szenvedők kényszer-gyógykezelésére vonatkoznak. A büntetőeljárás következtében elrendelt kezelésre nem vonatkoznak e szabályok, azonban az 5., 9., 10. és 11. cikkek az ilyen kényszer-gyógykezelésre is alkalmazandók.

2. A kényszer-gyógykezelés (a továbbiakban: gyógykezelés) az elmebetegségben szenvedő személynek (a továbbiakban: beteg) kezelés céljából kórházba, más egészségügyi intézménybe vagy egyéb megfelelő helyre (a továbbiakban: intézet) történő felvétele és ott tartása, ahol a kezelés nem saját kérésre történik.

3. A betegnek az intézetbe kezelés céljából saját kérésére történő felvétele nem esik ezen szabályok alkalmazási körébe. Azonban ezek a szabályok alkalmazandók azokban az esetekben is, amikor az eredetileg a saját kérésére felvett beteget az elbocsátására irányuló akarata ellenére tartják az intézetben.

2. cikk

A pszichiáterek és egyéb orvosok annak eldöntése során, hogy valamely személy elmebetegségben szenved-e és gyógykezelést igényel-e, az orvostudománynak megfelelően járjanak el. Az erkölcsi, társadalmi, politikai és egyéb értékekhez való alkalmazkodás nehézsége önmagában nem tekinthető

az elmeállapot rendellenességének.

3. cikk

A megfelelő kezelés nyújtása egyéb eszközeinek hiányában:

a) a beteg csak akkor gyógykezelhető intézetben, ha elmebetegsége miatt komoly veszélyt jelent önmagára vagy másokra nézve;

b) az államok azonban olyan értelemben is rendelkezhetnek, hogy a beteg akkor is gyógykezelhető, ha elmebetegsége súlyos jellege miatt a gyógykezelés hiánya állapotának romlásához vezetne vagy megakadályozná, hogy az érintett megfelelő kezelésben részesüljön.

4. cikk

1. A gyógykezelést bírói vagy törvényben meghatározott egyéb megfelelő hatóság rendelheti el. Sürgős esetben a beteg befogadható és az intézetben tartható az orvos döntése alapján is, akinek ezután azonnal tájékoztatnia kell az illetékes bírói vagy egyéb hatóságot, amely meghozza saját döntését. Az illetékes bírói vagy egyéb hatóság e bekezdésben említett minden döntését orvosi tanács alapján és egyszerű és gyors eljárásban hozza meg.

2. Ha a gyógykezelést elrendelő döntést nem bírói szerv vagy személy hozza, e szervnek vagy személynek különböznie kell a gyógykezelést eredetileg kérő vagy javasoló szervtől vagy személytől. A beteget azonnal tájékoztatni kell jogairól, és biztosítani kell számára a bírósághoz fordulás jogát, amely egyszerű és gyors eljárásban határoz. Továbbá a megfelelő hatóságnak ki kell jelölnie egy személyt, akinek az a kötelessége - nem sértve bármely más érdekelt személy fellebbezési jogát -, hogy segítsen a betegnek eldönteni azt, hogy fellebbezzen-e vagy sem.

3. Ha a döntést bírói hatóság hozza vagy a közigazgatási szerv gyógykezelést elrendelő döntése ellen a bírósághoz fellebbeznek, a beteget tájékoztatni kell jogairól és biztosítani kell számára a lehetőséget, hogy a bíró személyesen meghallgassa, kivéve, ha a bíró a beteg egészségi állapota miatt úgy határoz, hogy csak képviselő útján hallgatja meg. Tájékoztatni kell a gyógykezelést elrendelő vagy megerősítő határozat elleni fellebbezéshez való jogáról, valamint, ha kéri vagy a bíró célszerűnek találja, vehesse igénybe ügyvéd vagy más személy segítségét.

4. A 3. bekezdésben említett bírói határozatok ellen biztosítsák a fellebbezés lehetőségét.

5. cikk

1. A gyógykezelt betegnek joga van, hogy ugyanolyan etikai és tudományos feltételek alapján és hasonló környezeti feltételek között kezeljék, mint más beteg személyeket. Különösen joga van ahhoz, hogy megfelelő kezelésben és gondozásban részesüljön.

2. Olyan kezelés, amelyet az orvostudomány még nem ismert el általánosan, vagy amely a tartós agykárosodás okozásának vagy a beteg személyisége megváltozásának komoly veszélyével jár, csak akkor alkalmazható, ha az orvos feltétlenül szükségesnek tartja és a beteg - tájékoztatás után - kifejezetten beleegyezik. Ha a beteg nem képes megérteni a kezelés jellegét, az orvos a kérdést döntés végett törvényben meghatározott független hatóság elé terjeszti, amely kikéri a beteg jogi képviselőjének véleményét.

3. Tilos a gyógykezelt, elmebetegségben szenvedő személyeken olyan termékek és terápiák klinikai tesztelése, amelyeknek nincs pszichiátriai kezelési célzata. A pszichiátriai célú klinikai tesztek a nemzeti jogszabályok tárgykörébe tartoznak.

6. cikk

A beteg személyes szabadságának korlátozása az egészségi állapota és a kezelés sikere által megkívánt mértékre szorítandó; azonban nem korlátozható a beteg joga, hogy

- a) a megfelelő hatósággal, a 4. cikkben említett személlyel és az ügyvéddel érintkezzen, valamint
- b) felbontatlanul levelet küldjön.

7. cikk

A beteg nem szállítható át egyik intézetből a másikba, csak ha figyelembe veszik gyógyászati érdekeit és - amennyiben lehetséges - kívánságait.

8. cikk

1. A gyógykezelés határozott időre szól, vagy legalább a gyógykezelés szükségessége rendszeres időközönként felülvizsgálandó. A beteg kérheti, hogy a gyógykezelés szükségességét ésszerű időközönként bírói hatóság vizsgálja felül. A 4. cikk 3. bekezdésében foglalt szabályok alkalmazandók.

2. A gyógykezelés bármikor megszüntethető a saját kezdeményezése alapján, illetve a beteg vagy egyéb érdekelt személy kérésére eljáró

- a) orvos, vagy
- b) illetékes hatóság döntése alapján.

3. A gyógykezelés megszüntetése nem jelenti szükségszerűen a kezelés befejezését, amely önkéntes alapon folytatódhat.

9. cikk

1. A gyógykezelés önmagában, a törvény erejénél fogva nem jelenthet alapot a beteg jogképességének korlátozására.

2. A gyógykezelésről döntő hatóságnak azonban szükség esetén gondoskodnia kell arról, hogy megfelelő intézkedéseket hozzanak a beteg anyagi érdekeinek védelmére.

10. cikk

A beteg méltóságát minden esetben tiszteletben kell tartani és megfelelő intézkedéseket kell hozni egészsége védelme érdekében.

* Recommendation No R (83) 2

Forrás: http://www.lb.hu/embjog_t/ET000283.html